

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Nouar. celebritates, aliaque religiosè peragit, remissa peste. cap. 10.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

rentur: omnes fere paruerunt. qui difficiliore tunc fuere; postea maiori vrbis celebritate, cum multo magis erubescerent, euitare non potuerunt. illud vero institutum decreto deinde in synodo dicecesis sancito, confirmavit. dictum Caroli hoc de genere venit in mentem; qui cum collegium canonicorum recognosceret; quendam, qui adhuc non paruerat, reprehendit: eius nomen erat graui de crimine delatum. homo respondit, pudere se, rasoque clericos remigum sibi similes videri. cum se uere Carolus, At, inquit, adhuc pendet causa tua. Ita Carolus tempus nactus idoneum; pietatis ardore, afflictionum quasi ventis in eius animo vehementius excitato; in omni sanctitatis laude tunc vehementer ipse progrediendis, ceteros quoque ad salutem, optimamque disciplinam iuuare studebat.

Novas celebritates, aliaque religiose peragit, remissa peste.

CAP. X.

1577.

Pestilentiae vis cum Octobri mensis se, uti demonstrauimus, valde progressa esset; minui coepit Nouembris initio; posteaque paulatim ita debilitata est; ut ex ea tamen quotidie aliqui morerentur; interdum etiam multi. quod ex vestimentorum tractatione fere accidebat. ob id proximus annus M. D. LXXVII. in timore fuit. & hyeme quidem veris, atque aestatis; aestate vero autumnu aduentum formidabant. quidam etiam verebantur, ne in annos plures, ut olim acciderat, illud, quidquid erat, contagionis maneret. Sed Dei clementia, sicut iam iam narrabitur, opinionem, spemque hominum longe superauit. Celebravit Carolus post initium anni, stas precationum officii, trinaque ad ecclesias decreta supplicatione, Apostolicae indulgentiae beneficium; quod superius diximus a summo Pontifice toti Italiae, ad pestis pericula auertenda fuisse propositum. Iuit ipse nudis pedibus & eodem habitu, quo initio pestis,

ad ecclesias, iuimus canonici, magnaque cleri, & populi pars. conciones ille habebat, magno lachrymantis populi fructu. post eas, ipso, & canonicis humi prostratis, litania habebatur. Missaque a sacro maioris ecclesiae collegio fiebat. omnino ea celebritas, precatioque visa est ad emendationem morum; piisque animorum affectiones plurimum valere. Appropinquante Quadragesima eius primae Dominicae cultum ex toto restituit. Retinet Ambrosiana Ecclesia Quadragesimae verus institutum, quo dies quagraginta, duo tantum numerabantur. iam dudum autem fecerat immoderatum voluptatis studium, quo misere ante sacri temporis illius initium, plurimi Christiani nominis afficiuntur; ut Dominicum ipsum diem, qui quidem veluti sanctae Quadragesimae caput, colendus erat, ab ea penitus amputarent; & ad voluptarium tempus sic adiungerent: ut cum ad Quadragesimae dies sanctae agendos, cuncti sese paratos ostenderent; is tamen tamquam voluptatis extremus dies, profani totius gaudij, peruersitatisque; omnis quasi cumulus redderetur. Antea Carolus, ut tetigimus, partim quidem restituerat diei sanctitatem, magna multitudo ad Eucharistiam suscipiendam, & ad conciones, precesque diuinas allicienda. Sed cum Romae, Mediolanisque, multis adhibitis viris, qui religione, doctrina, iudicioque in primis excelebant, ea de re consultasset: superiore quidem anno cum Iubileum celebraret, litteris editis monuerat, docueratque populum; die illi Quadragesimae initium esse; omnique ratione, cohortatus erat, ut eum non secus ac alios colere vellet: clero autem idem iusserat; quod populum exemplo suo vehementius excitaret. cum autem vidisset recte populum accepisse; plurimosque ita cohortationi paruiffe, ut si decreto iam,

iam, & lege res sancita esset: hoc anno cum adhuc in morbo, luctuque ciuitas esset; edicto generali rem san- ciuit; & in proximâ synodi decreta postea retulit. Vrbanarum item ec- clesiarum recognitionem eo tempo- re aggressus: ad plenioram ciuitatis correctionem; præter ea, quæ ad po- puli salutem ipsa vniuscuiusque ec- clesiæ visendæ actio suppeditat; illud adiunxit; vt ædes omnes, ac domici- lia, sacra aqua, sacrisque precibus ad- hibitis singillatim rite lustrarentur, quæ res valde accommodata erat ad ea quodammodo expianda; & a pesti- lentis illius vexationis vestigijs, quæ manebant, liberanda. Itaque recogni- tionem ecclesiarum incipiens, stato- rito primò ad ecclesiam maiorem e- ques, clero præeunte, Pontificalibus indumentis adductus, iucundum eo calamitoso tempore spectaculum ci- uitati præbuit: iucundum, inquam, non ob ornamenta solum, & egre- giam pompæ sacræ speciem; quæ ta- men ex longo luctu lætior, pulchri- orque apparebat; sed ob id quoque; quòd, qui antea partim summa hu- manitate, & abiectione, suorum com- modis seruiert; partim habitu mise- rabili, summoq; squalore Dominum pro ipsius publicè precatus erat; tunc augusto ornatu, splendidoque apparatu ingrediens; miram quan- dam rerum vicissitudinem cum læti- tia coniunctam ante oculos poneret: eodem ostendens tempore, quàm ex christianæ virtutis præscripto, & se- se abijcere; & rursus sacram maiesta- tem conseruare, cum opus esset, pari animo, voluntateque nosset; Apolto- lo non dissimilis, qui & abundare sciebat, & penuriam pati. Expiatio- nem ædium aggressus; vt maiorem dignitatem, fructumque res haberet, exorsus ipse, suas, & canonicorum as- persit. cumque ea progredi per vr- bem inciperet actio; populus summa voluntate, pietateque eam expete-

re videtur; certatim vnaquæque familia ad rerum sacrarum hono- rem, decore domum ornare conare- tur; imagines, & libros a christianis moribus alienos deleteret, abijceretue sacras picturas, & ad pietatem ac- commodatas apponeret; aliaque e- iusmodi, pro ratione Caroli litteris præscripta, atque edita compararet: cum etiam multi publicis flagitijs ma- culati, de ignominia vitanda deli- berarent; ne sacerdos eorum domos præteriret, quemadmodum Caro- lus faciendum iusserat: omnino cum plurima ad corruptelas tollendas, pietatemque augendam instituta es- sent: Gubernator, alijque magi- stratus, quasi in eo ius regium læde- retur, intercedere, & queri cœpe- runt; remque varie disturbarunt. Populi custodiam paulatim cum mor- bo ipso remissam, Gubernator ap- propinquante Quadragesima per e- dictum renouauit: sed Carolo con- querente euenit, vt multi tamen ad ecclesias nulla facultate exirent, & ad sacras conciones conuenirent. ma- xime vero Pontificiæ illius indulgen- tiæ causa, quæ tota prouincia eo in- signi die celebris habetur, quo cœ- lestis nuncius ad Mariam humanæ sa- lutis causa venit, magna multitudo prodijt ad destinatum indulgentiæ consequendæ templum. quo tempo- re mirum exitit afflictæ populi solati- um: miraque ciuitatis apparuit ala- critas, in ecclesijs insignibus, quibus diu caruerant, assidue frequentandis; supplicationibus obeundis; gratijsq; Deo de oblata spe liberationis agen- dis. tamquam ex diuturno carcere ciues ea libertate recreati, nec fati- gari, nec fatiari pio, assiduoque eiu- modi labore posse videbantur. quæ alacritas eò maior erat; quòd ex mul- titudine, ac frequentia, quæ cerne- batur, exiguus eorum numerus cog- noscebatur, qui peste interierant. Fecit etiam Carolus, vt sacrosan-

Etis diebus, ante Pascha, vsque ad octauam illius celebritatis diem, omnibus domo egredi, & in ecclesias conuenire liberum esset. indignum enim illi videbatur, tali tempore, talique diuinæ clementiæ pignore, christianos ecclesiis adhuc prohiberi: difficileque admodum erat, omnibus domi inclusis, vt tempus necessario postulabat, sacræ confessionis, communionisque potestatem facere. omnes autem illi conuentus adeo feliciter acti sunt; vt nihil prorsus accessionis morbus acceperit; neque opus omnino fuerit amplius custodiam imperare. Festus aduenerat dies, quo sanctæ Crucis ab S. Helena inuentæ memoria colitur. cumque illustriorem sacrati clauicolum, quæ superiore anno instaurauerat, annua celebritate aliqua Carolus continuare in animo haberet; eum diem ad id aptissimum iudicauit. clero igitur vniuerso conuocato, clauum à loco suo demissum publico conuentu, festoque apparatu, tulit ad eodem sancti Sepulchri nomine appellatâ. Euenit autem non sine magna piorum lætitia; vt cum nebulosum cœlum, neque sine imbre esset; sanctissima re in altari deposita, subito serenum redderetur, claraque luce, resfulgeret, donec issent, & ad ecclesiam maiorem sacri ordines essent reuersi: tunc enim rursus nebula, atque imber aerem occupauit. Ita conuenit populus ad eam supplicationem: vt vnaquæque pars signum illius sancti sequeretur, cuius nomine parochiæ suæ ecclesia dedicata erat. quæ ratio, tunc primùm Caroli iussu fuit adhibita ordinis, pietatisque gratia. fuit institutum non dissimile labaris illis, quæ Constantinus in exercitu suo significatione pietatis haberi, gestarique iussit. clauum in altari collocatum, quadraginta horis coli constituit, clero, & populo distincte per collegia, & regiones, singulis horis

ad precatione conueniente. Carolus autem inde numquam discedens, vt quæque populi pars adueniebat; ita primò quidem pia verba ad eos faciebat; mox de suggestu ad altare veniens beatorum inuocationi, litanis que cum eis operam dabat; postremò antequam abirent eis bene dicebat; decennemque auctoritate Pontificia largiebatur indulgentiam. dum autem alia pars veniret; alia, quæ rursus diceret, ex diuinis Biblijs, quæ ibi habebat; flexis ante altare genibus meditabatur. hoc ipsis quadraginta horis continuis facere constituerat; sed prohibuit Gubernator, post primam noctis horam domo quemquæ egredi. At ab aurora nihilominus ad noctem, Carolus circiter horas sexdecim, in ea exercitatione ita permanebat, vt ne vlla quidem naturæ necessitate ab altari auelli posset; donec quadraginta tamen horarum diurnarum spatium completum est. in quo viri patientiam omnes mirabantur; eò magis, quòd neque somno, neque vitæ commoditati propterea præter cõsuetudinem quidquam nocte tribuebat. Post illum horarum cursum clauus eodem modo, atque eadem celebritate in suum locum relatus est; ciuitasque ex ea re magnam visa est leuationem doloris accipere. sed clauicolum figuram scite prius expressam, & ipsius ferri contactu sacram, Carolus misit ad Philippum Regem, donum optimi Principis pietati accommodatissimum. Ea igitur anniuersaria celebritate constituta; tum clauicolum, tum diei cultum mirum in modum amplificauit. Pulcherrima, pietateque plenissima certe actio illa est. In amplissimo totius cleri conuentu, maximoque totius populi concursu; musicis choris suauem concentum edentibus; populo misericordis vocem indentidem ex animi pia commotione mittente: tres sacerdotes, ex ijs, qui adsint dignitate

præ-

præstantiores; in quibus non semel Episcopos vidi, sacris, splendidisque vestibus induti, machinis, quæ non apparent, in sublime sensim feruntur; in apto quodam, ornatissimoque receptaculo decore collocati, integumentis pellucidis ita circumdato, vt inclusis luminibus lucidissimæ nubis speciem præferat. cum ad fornecem summum, locumque demum longo tractu, temporeque peruenerunt; ablato clauo, eodem modo demittuntur. cum ad solum nubes venit; Archiepiscopus qua par est, veneratione excipit sacrosanctum ferrum: & in ampla cruce media aptè insertum, ipse fert ordinum sacrorum pompa antecedente. Inclusit autem illud honoris, commoditatisque gestandi gratia Carolus argentea theca; sic, vt per crystallum perspiciatur. locum præterea vbi affixus est, tum ferreis clatris, lapidibusque supra compositis muniuit; tum splendide etiam ornauit.

Post alias supplicationes demum ciuitatis liberationem celebrat.

CAP. XI.

Interea licet humanæ diligentia officia, eaque exquisita non deficerent; manebat aliqua pestis tamen: neque obtineri poterat, ne quotidie nouis casibus, ijsque minime contemnendis, ciues exterrerentur. Quocirca remedium rursus publicæ precationis Carolus, expiationisque animarum quæ fuit. solita diuina præmia, sicuti consueuerat, à Põrifice impetrauit; populoque proposuit: quæ mense Julio mæstis supplicationibus, concionibusque, vt antea, vna cum clero, & populo profecutus est. Cum autem per id tempus ex peste Brixia miserrime laboraret; eò voluit Carolus aduolare; sed nescio qua ratione dissuadere visus est, impedireque; Episcopus; qui quidem cum optime ægrotis consulere cõpisset; post interitum nonnullorum ex domesticis suis non longe ab vrbe secessit. ex ijs ille fuit, qui Carolo per litteras initio suaferant, vt propositis sibi officijs

abstineret. Attamen, vt auxilium aliqua ratione Brixienfibus ferret, præter cohortationes ad Episcopum missas; eò Carolus dimisit Paulum illum, quem toto reliquo tempore Gregorianæ multitudini præfuisse diximus. Cum idus Octobres venissent, publici voti dies; Carolus ea celebritate litteris publicis ante denunciata; ciues proximæ iam liberationis spe proposita, ad veram diuinæ misericordiæ fiduciam excitauit; tam incerto præsertim humanæ industrig præsidio cognito. nouas supplicationes decreuit in vrbe, ac in diocesi. sacris in æde S. Sebastiani celebratis, diei religioni satisfieri curauit, & voto. populus per partes de more distinctus conuenit: ciuitatis consilium, & qui in singulis paroccijs a populo mandatum acceperant, solemniter dona obtulerunt. Respicens deinde pius Pater eorum conditionem, qui toto illo tempore in vrbe, diocesique; immo in alijs item Italiæ ciuitatibus mortui erant; quibus pro morbi eius ratione, quo cognati omnes sæpe absumentur; deesse fere credibile erat, qui sacris officijs opem ferrent: vt suis, & alienis, omnia optimi patris officia præstaret; communes eis exequias constituit, tribus diebus celebrandas, qui sancti Martini diem festum sequebantur. qua in re viuus quoque ipsis consulebat; si officia illa, & sacrificia christiane prosequentes, integram sibi, atque alijs, religiosi operis virtute salutem possent impetrare. primo igitur die, vna cum omnibus presbyterorum collegiis in ecclesia maiore, funebria sacra celebravit. altero, tertioque die in vrbe ecclesijs peracta sunt, quæ collegia habent; ad quæ singula reliqui omnes regionis eiusdem clerici conueniunt. vnumquemque presbyterum pro ijsdem Missæ sacrum ijsdem diebus facere iussit. ad eandem rationem sacra in diocesi faciendâ mandauit.